

Nedrustningsförhandlingarna ojourneras.

Advokat Elisabeth Nilsson skriver om **Sanna vittnesmål och falska, Arvid Wachtmeisters bok om vittnespsykologi.**

»Epa, ängel eller svart djävul?»
Från rättsdagslitteratur av Elsa Svartengren.

Norsk succés på Blanche-teatern
av Sven Stål.

Moderkskopyddet — ett stort samhällsintresse. Intervju med en sjukvård av C. H.

Jur. kand. Herbert Lindberg: **Ethel Mannins beklännelser.**
Stud. Gustaf Klackenborg: **Årets studentämnen.**

Vad har hänt?

PÅSKLOVET HAR GÅTT TILL ANDA med de sedvanliga politiska talen och riksdagen har samnats på nytt till gemensamma voteringar och förordat arbetet.

I ANDRA KAMMAREN har *Ivar Anderson* i *Norrbjörp* begär tillstånd att interpellera justitieminister rörande den »tyrskessiga» trafikken med pornografiska alster. Han ville veta om statsrådet tänkte ta initiativ till en ny tryckfrihetslag, som stöd för samhällets effektiva bekämpande av den sedlighetsupplösende propagandan.

Samtidigt meddelas att utskottet avstyrkt regeringens förslag om preventivlagens upphävande.

HÖGERNS UPPRUSTNINGSMOTIV — på sammanlagt 3 mil. kr. ha avslagits av riksdagen, som följde regeringens förslag ifråga om försvarshuvudbåten.

EVA FRUKTANSVÄRD NATURKATASTROF har besöksat Norge, där ett 800 meter högt fjällparti i Heggurda rasat ned i fjorden, och framkallat en våldsam ödödsåg, vilken dränkt de omkringliggande träcken, krossat flera hus och dödat ett 40-tal människor.

Veckovisningen

Begär
provnnummer av

Tidevarvet

från expeditionen,
Trievaldsgränd 2nd,
Stockholm.

Prenumerationspris:
Kr. 6:— pr halvår.
» 1:75 pr kvartal.

Sovjetkrediten i motvind.

Det av regeringen frägasatta Sovjet-lånet seglar i tydig motvind. Riksdagen förväntas komma ut på blankt »välja», i enlighet med de högers avriga partimedlemarna. De förändringar i avtalsvillkoren, som motionsvis framlagts för frismål håll — såsom att 25 % av risken skulle överlyttas på sällarna — får heller ingen av fördragsparterna reflektera på.

Var har man då att söka skulden till en förklarad idés misslyckande?

För det första kom regeringens förslag som en bomb. Men i den ömtåliga atmosfär, vilken omger allt, som har med Sovjet att göra, skulle regeringen säkerligen gjort klokt uti att ett tidigare stadium göra åtskilliga parter till medresponenter i förslaget. Nu känna sig dessa i stället förtvångna och ta mer eller mindre samvittskänningar.

Så ha vi för det andra det privatkapitalistiska intresset, som naturligtvis måste skarpt reagera emot att den ena staten utpräglat och direkt långivare till den andra. Tänk, vilka vinstmöjligheter det privata kapitalat därigenom går miste om! Tror man!

Rysslands såväl betalningsvilja som betalningsförmåga i dag sätter ingen för närvarande ifråga. Men vad kan och vill Sovjet om fem år? Infaller detta frägnen kan man bakaht, liksom inför den möjligheten att Sovjet genom vissa maskinställningar i Sverige skulle öka sin konkurrenskraft just gentemot Sverige. Kritiken är även ytterst mistrogen både ifråga om vad som missas med normala priser och vilka som skulle få sälja. Det skulle aldrig bli de rätta som finge sälja! Alltså misstro från början till slut, parad med en ganska stor portion missuppfattning om åtskilliga detaljer.

Innest i tiden gäller det naturligtvis den inställning man har till Sovjetmakten på det hela taget — om man vill söka hjälpa eller stöpa den. Och det senare vilja nog de flesta. Men man besinnar icke att man genom sitt avståndstagande från affärsförbindelser med Sovjet, berövar sitt eget land vissa arbets- och handelsmöjligheter, som skulle kunna utvecklas till frömma för båda länderna ifråga.

Att Sovjet håll svåra är att gå igenom, förnekas av ingen. Att bristen på varor och livsmedel under föregående år varit stor, är ikalendes oemotgänt. Men allmänt avmöttas — något som den tillfälliga resenären även får en stark känsla av — att det nu börjar ljusa och att man har det värsta bakom sig samt är fast beslutat att kampa sig igenom.

Har man än ställer sig till det sovjetiska systemet är det förvisst att icke icke, att detta samhälle om infattor en självtillräcklig jordens befolkning och som under fantastisk motstånd under tenton år murats upp från grunden, icke för en längre framtid skulle vana en lakot att räkna med.

En hälsning från en svensk arbetare i Sovjet.

Händelsen tilldrager sig en allmän sällsamtalen påslavskan på bangården i Moskva — i en av de till Leningrad destinationer vägnarerna. Där talas livligt svenska och ryska, ty en norsk idrotts-trupp har varit på besök i Ryssland — och bland dem som tillägnat denna trupp tilltaget märkes en välsköld och välsköld svensk arbetare.

Han kommer fram till några svenska turister och presenterar sig: — Eriksson, Stockholm. Namnet ansåddes här i Moskva. Men får flyttade till Leningrad efter strövtåget 1909, i vilken han var inblandad. Och nu vill jag ha en hälsning framifrån till mina kamrater i Sverige.

— Såg dem, fortsätter herr Eriksson, allt vi svenska arbetare här i Sovjet-Unionen, vi vet mycket väl att för det arbete vi utför skulle vi hemma kunna ha ställt många avseenden mycket bättre ställt. Men vi vill ändå inte byta. Ty det fanns denna världen här som vi uppskattar. Själv har jag gått arbetets i tre år i Stockholm och vet hur svårt det var att körlösa ihop till en kopp kaffe på Råda Stämnet, om det att Brottningsfaktans intiker visar de all världens överlörd.

— Säg mina kamrater, att de inte skall tro alla de lögnen man får höra om Ryssland i Sverige. Jag får mig tillstånd både Nya Dagligt Allchanda och Aftonbladet, så jag vet nog...

— Nog är det många gånger som i tycker de är bakom här, slutade herr Eriksson. Men det säger jag, och jag är ändå alldeles säker, att skulle man hemma, med våra tankar och vår utsträckt utveckling vill jag säga på systemet skulle vi kunna få — jag vill inte säga paradis — men något bra nog göra.

Talade och gick herr Eriksson, och tillaget skakade sig med oändlig mjöda spång på sin härd mellan de båda stora städer, vilkas Drattninggator verkligen sckc oerjändt det turiststaden något någon lyx eller överflöd — men ej heller antingen av någon hopar av arbetstiden eller andra förmåner individer.

Och här, i dessa städer, där världens förmöda släpors och arbetar i händande operar, tulleit och fullödig dramatisk konst uppträdde i varje världens i yngre mening sämsk, kända men minst förstådd, teatermyrå; där harnar man i första stället att det gamla värdet, som varit och smått ej förtära.

Edla Nilsson

Våga vi arbeta för kvinnans likställighet? Nej — svara männen.

Från ett »sammanslagningsmte» har följande redogörelse tillställts oss. Vi of-jentliggöra den oförändrad, sedan namnen på de agerande ströks.

I fredags var jag på politiskt möte, särskilt inbjuden, emedan jag tillhört — nu är den nästan upplöst — föreningen »Frismående kvinnor». Det var frismående valkretsförbundet, som höll sitt sedvanliga marknadsnåte. Omkring femtio män voru församlade och två kvinnor. Diskussionen rörde sig om vad den i alla landets delar just nu rör sig om i centerkretsar: sammanslagningen av de liberala och frismående partierna. Vi umno så långt som till de olika programpunkterna, då det började. I första punkten, »demokratisera värnandet» förekommer en passus om kvinnans likställighet. (Jag börjar denna programutläggning, ty jag har deltagit i en debatt om det förut.) Nu begärdes ordet av disponenten vid ett utspjånneri:

»Jag skulle vilja veta, vad det betyder detta kvinnans likställighet. Betyder det, att hon skall ha lika rätt till betalning för sitt arbete som männen, då vill jag inte vara med om det. Skäna t. ex. en folkskollärarinna ha lika mycket som en skollärare, så blir hon mycket dyrare, mycket dyrare, för samhället. Kvinnan är oftare sjuk och det ena med det andra. Ja, jag har inte sällrorna till hands, men jag har en gång Carl Gustaf Ekman bevisat det för några kvinnor, och det var det bästa jag hört av allt bra, som den mannen sagt. En kvinna kan aldrig bli lika duktig som en man, en riktigt duktig kvinna kan bli så pass osnytt en delig kort, och skulle vi gå hemme lika betalt, så blev hon ju i världsligmen mycket mer betald än mannen. Och så mycket ska vi korlar väl ändå följande oss själva, att vi inte ska tillåta en kvinna att komma så långt som vi ha kommit. Jag har följande en lyra, som sysselsätter kvinnor på mig kontor — det märke de kan betetta en kort är att skriva på massiva — och om det står en suck inne, så kan jag inte be dem bära ut den, för de rör inte med näring. Så jag yrkar på att orden kvinnans likställighet strykas.»

Folkskollärare, f. d. riksdagsman: »Vad beträffar folkskollärarinna löna, så är det lättare att här tillämpa principen om likställighet, då bägge parterna utföra lika mycket arbete. Men L. b. går en sådan likställighet icke att genomföra i praktiken; då skulle en piga få samma löna som en dräng, en kontors flicka som en bokhållare o. s. v. Orden kunna strykas.»

Landstingsman, f. d. riksdagsman: »Det är nog ingen fara att ha dessa ord kvar i programmet, för de äro ingalunda efter mitt förmånande ekonomisk likställighet utan likställighet i andra avseenden.»

Disponenten igen: »Det är inte lika bra, säger Ni, för det betyder ju lika lika betalt. Men vad betyder det då? Är det icke betaltningen, orden syfta på, då betyder jag inte vad de här att göra. Då kunna de ju lika gärna strykas.»

Litet deklarerade i dispositionen ändå här och var angående männens absoluta överlagsenhet.

Landstingsman nummer 2: »M-jna, jag tror att vi få lov att tänka oss för, vi måste komma ihåg, vilka stora väljarskars kvinnorna utgöra. Det är icke värt, att vi stöter oss med dem, för bli vi osams med tryktheterna, så kan det hända på ett hända, att vi inte få deras röster. Vi kan nog låta orden stå kvar.»

Ordförandens sja, orden kvinnans likställighet är lite oklara, men de ha kommit ut som eftergift för några stycken kvinnor, som öngers o av flera den och är idealistiska (störst). Men det skall vi väl i alla fall icke ifråga, att en kvinna aldrig kan jämföras med en karl.»

Orden fick stå kvar. Tack!

Jag var upprörd i möte i senaste och jag måste bekänna, att jag grät. Vart ska man gå, vart ska man löpa utan att från början vara rädd till något av det kon? Det frågade jag mig födsom och arg. Männen vill ju följande icke ha oss med. Myr våra röstur vill de ha.

Sammanslagning till skydderlindens var onsdagen den 11 april förmidd till det utskottet i båda kamrarna.

Skydderlindens ordförande här i skolevise av den 27 juli 1933 meddelat att för kongressen 1934 — 36 måste ordningen ett anslag av fyrtiohundrasjutio tusen kronor. Blygsamt! Av svenska folkets skatteförord.

Utskottet hade tillförlitligt ett andra reservationsslag på 58,825 kronor, d. s. s. 82,725 kronor mer än i det. Reservationer voro äva samhällsdemokrater, vilka yrkade avslag.

Röstningen utöll i Första Kamraren

Moderskapskyddet —

ett stort samhällsintresse.

Det statliga moderskapsunderstödet genomföres inreder ett viktigt erkännande från det svenska samhällets sida, nämligen av principen om samhällets eget ansvar för sina mödrar och späda barn. Naturligtvis är det av allra största intresse att följa verkningarna av denna viktiga principhandling och se hur tanken på ett omhändertagande av mödrar och barn kan förverkligas i vårt lands olika delar — inom den ekonomiskt tränga ram, som 1931 års k. förordning innebär.

För Stockholms vidkommande har förordningen om moderskapsunderstöd nu varit i tillämpning i över ett år. Och då Stockholms erkända centralsjukkas och geografiskt avseende befinner sig inom nära räckhåll för våra undersökningar, ha vi sett dessa direktör, hr Östman, om några synpunkter och erfarenheter i denna betydelsefulla fråga.

— Ja, svarar hr Östman, det statliga moderskapsunderstödet är verkligen vårt stora problem, och vi är glada för varje tillfälle att offentligt få komma fram med våra synpunkter och önskemål. Handhavandet av moderskapsunderstödet innebär ju en alldeles ny uppgift för sjukkasvården. Visserligen får vi igen alla våra utgifter för detta, de är alltså bara fråga om en organisationssak. Men svårigheten med handhavandet av dessa understöd ligger däri, att folk inte har reda på att de finns till. Och just de, som har alla störst behov av att komma i åtnjutande av såväl moderskapsbarnstöd som understöd, ha vi svårast att komma i kontakt med.

För Stockholms del går det ändå jämförelsevis bra, fortsätter hr Östman, men på landsbygden är det värre. Förordningen stadgar ju, att modern får att komma i åtnjutande av understödet, skall göra ansökan om detta senast 60 dagar före barnsöden. Vissa undantag från denna bestämmelse kunna visserligen göras,

namligen om de ekonomiska förhållandena väsentligt ändrats inom denna tid — t. ex. inträffad arbetslöshet — eller om nedkomsten äger rum tidigare än väntat. I varje fall vet mödrarna såväl så långt i förväg att de ha rätt till moderskapsbarnstöd. De ogifta mödrarna få i allmänhet först genom sin barnavårdsman reda på denna möjlighet, men barnavårdsmännen förordnas i de flesta fall inte så tidigt. Och många mödrar vet inte om möjligheterna att få hjälp, förrän de kommit i kontakt med barnbördshuset eller barnmorskan. Vilket ju är för sent.

Det föreligger emellertid ett par förslag från två olika erkända sjukkasvården om uppjukning i dessa bestämmelser och man hoppas att årets riksdag måtte besluta om ändring.

Vad den i 1931 års förordning föreskrivna förvärdarna beträffar, påpekar hr Östman att bristen på organisationsapparater mycket försämrar dennas genomförande — särskilt naturligtvis för landsbygdens vidkommande. Sjukkasvården försöker emellertid att på olika sätt komma i kontakt med mödrarna och försöker också göra det mesta möjliga av små resurser.

Hr Östman framhåller till sist den stora betydelsen av att kvinnorna också gå in i sjukkasvården och påpekar flera betydande fördelar som 1931 års sjukkasvårdsreform medfört för kvinnorna. Men medlemsiffrorna ha också ökat och proportionerna mellan kvinnliga och manliga sjukkasmedlemmar förskjutits betydligt till kvinnornas fördel. Medan det år 1926 var omkring 47,5 % män mot 52,5 % kvinnor, voro siffrorna i december 1933 resp. 42,4 % och 57,6 %.

Ofrånkomligt är, att hela denna fråga är av grundläggande betydelse för samhällets hälsa och att all uppmärksamhet och intresse bör ägnas den — både från enskildas, organisationers och myndigheters sida. C. H.

Bekännelser.

»Utge i England på två år i 24 upplagor» står det på omslaget till Ethel Mannin till svenska övertalade arbete »Bekännelser», och författarinnan är otvivelaktigt värd denna framgång.

Ethel Mannin är ingen debutant — hon har redan en hel del böcker bakom sig. »Bekännelser» är boken om författarinnans eget liv. Med oöverbärligt öppenhet talar hon om sig själv och gisslar allt hyckleri och all dumhet, som trots all utveckling behålls människligheten.

Hon börjar från början och ger oss små utsnittsbilder av föräldrastämnet, naturen och barnets värld. Barnet växer upp och kommer i skolan och det finner skolan vara en djävulspinning, som tycks uteslutande anlagd på att plåga barn. Den tortyr och de bestraffningsmetoder som användas är rent infernalska.

Av barnet har blivit en liten kvinna, som börjat intressera sig för socialism, poesi och kärlek. I socialismens irrgångar infördes hon av en kommunistisk lärarinna, som hon djupt förälskats sig i, och hon får lida smärte för sina åsikter.

Under det andra flickor skriver uppsatser älgande av patriotism, tar unga Ethel Mannin sig utgångspunkt i sin uppsats d:r Johansson ord: »Patriotism är en skurks stils tillflykt, och man kan förstärkt att det blev ett rabalder.

Hennes far vill att hon skall ägna sig åt statslästjänst och hon söker komma in i ett gymnasium, men hon blir kuggad därför att hon ej kan svara på en del idiotiska frågor och blir ansett för obegävarad, går igenom en händelskurs och kommer ut i livet. Redan tidigt har hon börjat författa. Hon fördöjar sig ivrigt i böckernas rike, Ibsen Freud, Russell, Lawrence, Ibsen, Strindberg och författaren förortrat att skriva: »Hur skriver om allt mellan himmel och jord: »Hur jag värder mitt barn.» »Vad är det för fel med äktenskap?» »Rätter av ris.» »Hur man ändrar sin gamla vinterkappa.» — hon har nämligen fått plats i en tidning, som skall veta allt. — Hon gifter sig, men äktenskapet blir bara en obetydlig episod i hennes liv. Hon är ständigt förälskad och hon skildrar ingående dessa förälskelser betydelse för hennes ut-

veckling. Särskilt sympatisk blir hon, när hon talar om den man, till vilken boken är dedicerad.

Och så reser hon till Amerika och ser med kritiska blickar på det stora dollarlandet. Hennes skildringar därifrån är fulla av slående och humoristiska iakttagelser. Och om man undantar den förtjusning med vilken hon skildrar sina barnsiga små fylleri, följder man med stort intresse hennes dissekationer av den amerikanska psyken.

Överallt i boken kommer författarinnan tillraka till hynsloriet på det svenska området: »Vi ha gjort könet till en onständighet...», »Bakom vår bygel för könsangelägenheter ligger det puritanska haset till livet och dess fruktan för lyckan. Och man kan ej annat än gå förl. rätt i vad hon säger om allt det osunda och skrymtaktiga, som frodas i samhället och är till obotlig skada för människligheten.

Ethel Mannin är en angenäm bekant. Ty man finner i henne en verklig mänsklig och rätt mänskliga tankar, som förklarar att i skrifterns form ett klart och övertygande uttryck. Hon går frimodigt till stormen mot det vränga i samhället och vill se en samare och upplöst mänsklighet gå en lyckligare tid till mötes.

Herbert Lindberg.
Ethel Mannin: Bekännelser, Tidens förlag. Pris 5 kr.

PROGRAM

Svenska Kvinnors Vänsterförbunds extra Centralstyrelsemöte

i Stockholm å Hotel Excelsior, Birgerjarlsgränd 35, söndagen den 15 april 1934.

- KL 10 f. m. Mötet öppnas. Upprop. Redogörelse för det gångna årets arbete. Val av funktionärer vid mötet. Redogörelse för ställningen inom Frisinnade Landsföreningen och inom Sveriges Liberala parti beträffande ett eventuellt samgående. Frågan om bildande av ett allmänt Vänsterförbund. Diskussion.
- KL 1-2 e. m. Lunchpass.
- KL 2 e. m. Fortsatt diskussion. Förelag till uttalande om gift kvinnas rätt till arbete med anledning av föreliggande motion. Redogörelse för en del riksdagsfrågor. Eventuellt andra frågor.

Elisabeth Nilsson:

Sanna vittnesmål och falska.

En intressant översikt.

I ett modernt samhälle äro rättstvister mellan dess medlemmar en mycket vanlig förekomst. För människor kunna skylla med att ej någon gång på ett eller annat sätt hava varit inblandade i en rättegång, antingen som part eller som vittne. I många människors liv kommer en rättegång att spela en avgörande roll, detta inte minst när det gäller brottmål. Så vanliga som rättegångar äro och så stor deras betydelse är för de enskilda deltagarna däri, måste det alltså framstå som ett önskemål, att samhället ger största möjliga trygghet för att de ej misshandlas, så att orättvisa och orättfärdighet ej få spela in vid det rättsliga avgörandet. Så vitt det är möjligt, har också i de flesta länder, inte minst hos oss, tendensen hos lagstiftarna varit att så mycket som möjligt förebygga sådana orättvisor och geiva var och en möjlighet att göra sin rätt gällande. Att det oaktat orättvisor förekomma, är visserligen sant, men avsikten är dock att söka hindra dem.

Men frånsatt rent uppenbara och upprörande orättvisor och misshandlar av lag och rätt måste, hur noga lagstiftaren och domaren än försöka hindra det, utgången av många rättsfall dock bliva i grunden orättvis. Domstolen måste ju följa de bevis, som företes i rättegången, och

äro dessa bevis oriktiga, blir utgången, sedd från rättvisans synpunkt, naturligtvis också oriktig. Ett av de allra vanligaste om ett det vanligaste bevismedlet är vittnesmål. En person har bevittnat en tilldragelse, har sett en ogärning begås, hört ett yttrande föllas, varit närvarande vid ett köp. Ofta finns ej någon annan bevisning om hur det tillgätt till tillfället ifråga än denne persons uttalande. Är då denna uttalande ej med sanningen överensstämmande, så måste ju rättegångens utgång komma att kränka rättvisan. Nu torde det lyckligtvis vara relativt sällsynt, att en person avger ett medvetet falskt vittnesmål — fruktan för det hårda straff, som följer på mened tjänar till att hos vittnet ingjuta rädsla för att ej hålla sig till vad som är sant. Men ett vittnesmål kan vara fullkomligt felaktigt, även utan att vittnet är medvetet härom. Vittnets minne sviker, han eller hon inbillar sig hava hört och sett saker som aldrig förekommit o. s. v. Var och en har såkert någon gång erfärit hur svårt det är att någon tid efter en tilldragelse noggrant redogöra för densamma, i all synnerhet om man ej från början varit inriktad på att komma ihåg den. Det ligger i människans natur att i minnet ofta förbländas saker. Intet är vanligare än att man finner sig bestämt minnas en

sak som sedan visar sig vara alldeles felaktig. Det är därför självklart, att vittnesmål ofta måste vara felaktiga; ju mindre kritisk en person är mot sitt minne, ju större är sannolikheten att han kan minnas fel.

Det är förstås naturligt, att dessa frågor i ett land med så utvecklade rättsväsende som vårt hittills vunnit så litet beaktande. Miljoner offras på skapandet av lag och rätt, på vårt domstols- och polisväsende. Massor av människor dömas till straff i brottmål och få finna sig i domstolens avgörande i vanliga civilmål, och ofta är enda bevisningen i dessa rättegångar vittnesmål. Trots de stora kostnader som årligen nedläggas på rättsväsendet i vårt land, har dock ytterst få jurister ägnat några studier åt vittnespsykologiens grunddrag och ännu färre hava lagt ned mera arbete eller kostnad på denna gren av rättsvetenskapen. Vid universitetens förekommer ingen undervisning däri — i varje fall ej någon obligatorisk — och detta ämne finns ej som självständigt vetenskapsgren inom de juridiska fakulteterna. Ytterligare få torde även av domare vara, som i sin dagliga gärning ha tid eller intresse att ägna denna fråga någon närmare uppmärksamhet. Försöker en part eller hans ombud mera ingående fråga ett vittne för att få reda på grunden till hans vittnesmål, så mötes han ofta av misstro från domstolens sida — vad vittnet beedigt får stå för vittnets räkning och betraktas som laga bevismedel ända till dess hans uttalande kan motbidas genom ett absolut tydligt vittnesbörd — en kamerabild t. ex.

Så mycket mera värdefullt är det där-

för att vi för en tid sedan på svenska fått en kortfattad översikt över en del biträdda frågor. I en av bokförlaget Natur och Kultur utgiven skrift »Vad är sanning» har A. Wachtmeister redogjort för en del företeelser inom vittnespsykologin, som tydligt visa, hur lätt vittnen kunna misstaga sig och härigenom även tyra en orättvis utgång av en rättegång.

Författaren redogör först i korta drag för de undersökningar i biträdda frågor, som utförts av framstående jurister senaste årtiondena, särskilt i Tyskland. Han påpekar vidare att hos oss domarens uppskattning av vittnesbeviset kommer att bliva betydligt friare efter genomförandet av den ifrågasatta rättegångsreformen och att det under sådana omständigheter blir ännu viktigare än hittills att domaren tar vederbörlig hänsyn till de resultat, som vittnespsykologin kommit till. Han övergår därefter till att redogöra för en del företeelser inom vittnespsykologin, som han sökt gruppera efter vissa allmänna grunder, medvetet lögsaktiga vittnesmål, betydelsen av sammastämmande vittnesuttalande av flera personer, vittnespsykologiska försök och deras värdesättning, värdet av vittnesmål av barn o. s. v.

Författaren belyser sin framställning med exempel ur olika rättegångar. Man får en fullkomligt skrämdande bild av rättsväsendets osäkerhet, när man finner, hur i vissa verkliga fall vittnen mer eller mindre omedvetet hava givit uttalande till svårt straff, fastän det sedermera kunnat konstateras, att dessa uttalande varit fullkomligt felaktiga.

Av särskilt intresse är författarens redogörelse för hur lätt människor påverkas av den form, vår vittnesförhöret hålles, hur t. ex. vittnen visat sig hava blivit

suggerade att tro, att de hört eller sett en viss tilldragelse, som i själva verket aldrig sett på det av dem angivna sättet, beroende på att de sett, varpå de blivit tillfrågade. Efter författarens redogörelse här för förstår man bättre än förut vikten av att det första förhöret med en person — vare sig han höres som vittne eller part — och särskilt då polisförhör i brottmål, läggas i händerna på sakkunnig ledning, så att den förhörde ej genom slumpiga frågor suggereras att tro sig veta mer, än han verkligen vet. Har en person en gång givit en uttalande, är det sedan sannolikt, att denna uttalande stannar i hans minne och så påverkar själva minnesbilden, så att han vid det slutliga förhöret inför domstol fortfarande är övertygad om riktigheten av den berättelse, som han, om förhöret letts på ett annat sätt, aldrig skulle komma att giva. Rädsla, respekt, lusten att kunna berättat något intressant, lätt påverka vittnets minne, så att det blir lättare att komma ihåg än vad som verkligen har varit.

Det skulle föra för långt att närmare gå in på någon av de frågor, som författaren berör, eller att endast ens nämna dem alla. Av det ovan anförda torde dock framgå, att hans redogörelse är av stort intresse för var och en som intresserar sig för vårt rättsväsende även utanför juristernas krets. Då det alltså någon gång i varje människas liv kan inträffa, att den måste vittna, eller att hon utmanför domstol måste avgiva en med samningen noga överensstämmande skildring av ett visst händelseförlopp, så kan denna vägledning i vittnespsykologiens grunddrag vara av intresse för alla, som någon uppmärksamhet på en del del företeelser, ägnade att minska sanningsvärdet av en persons iakttagelser och kan sålunda tjäna till viss ledning för den, som önskar undgå att göra sådana fel.

"Fire unge mennesker".

En norsk succés på Blancheteatern.

"London City" på Vasan.

Det Nye Teater i Oslo har av sitt överflöd skickat ut fyra unga konstnärer på erövringsturné till Sverige. Det behövs många gånger inte mer än att vi svenskar höra det fjällfriska norska språket förrän vi falla till föga — men denna gång är det inte språket — det är människorna som fånga oss först och hålla oss med en fullkomlig trollkraft. En gång i världen bildade »De Otte» skola och övergingo till en ouppådade legend — normmännen har skapat ett nytt begrepp — vi få hädanefter räkna med fyra.

Inte på mycket länge har jag varit så helt ute av mig själv — tack vare ett ensemblespel — men de fyra från Oslo togo mig med hull och hår — och min enda sorg är och var den, att jag inte hade en daglig tidsnings forum att göra min översvallande glädje hörd ifrån.

Mina kollegers litet överlägsna omnämmanden av spelet förvånade mig inte. Någon konstnärlig entusiasm föddes inte på denna sidan Kölen och om den till äventyrs ligger latent, hålles den i dvärgisk Koma så länge som möjligt.

Vad består vår kritikernas för personer egentligen? Akademici, som Bo Bergman och Österling — den ena kunngör mig konstant sur — den andra okunngör mig ljum — doktor Björkman både kunngör och brinnande, men hämmande av en alltför gymnasialt inpräntad lärdom. Späckad med citat och parallellreflexion — och så den mest brinnande bland de unga, Grevenius — men även han svek denna gång. Det är inte nog att konstatera att »applåderna ekade — publiken jublade — och att stämningen var hög, vad som först och främst gällde var att kapitulera, att bekänna oss besegrade av denna ungdomsfriska scenkonst som villde fram likt en lavin.

Till sålka teaterföreställningar valfärdiga man och anammar. Säg mig var i Stockholm det kan ställas upp en trupp på fyra så samspelade, underbara artister?

Oavsett om komedien är morafisk eller inte, oavsett om den har litterärt värde eller ej, den gav dock rika tillfällen till fyra enormt skickliga artister att visa allt det bästa inom dem. Våra kritici be-

döma teaterpjäser som om de tvångsläste roman- och noveltmanskrift. Det faller ingen av dem in att det möjligen finnes författare som se teatermässigt på vad de skriva, och hans komedi får i huvudet beräkna både den plastiska, mimiska och talade effekten av sitt scenverk. Likaväl som det talas om situationskomik kan man säga situationstragik och gradera en skala som täcker hela livslandets register. Samson Raphaelson, författaren till »Fire unge mennesker» är en problemdiktare, han har satt sig före att dramatiskt tänka moraliska tankar om det som för en och annan kan se ut som moral, och hans komedi får i sin norska tolkning, en överdådig regi och överläsning, ett skimmer över sig av Frühlingserwachen. Det duger inte att avfärda en pjäs som denna med en axelryckning och några struntfornäma ord om »amerikansk» etc. etc. Den är i sitt slag mera betydande än Mobergs »Väld» och Siwerts »Ett brott», den är elegantare och tydligare och oändligt mycket naturligare i sin byggnad.

Jag vet inte hur man skall vara skapt för att sitta så kall inför en så himlastormande scenkonst — kan man förhåra sitt hjärta så ytterligt att man inte dras med i spelet om kärleken och livet? Inte en av de kritiserande herrarna lått föreläsa sig till att kasta sin blaserade mask — det beroddes villvilligt och med små förbehåll. Föreställningen bagatelliserades på grund av pjäsen »värde» och ingen av dem alla öppnade sin famn för dessa betagande konstnärer. Det skulle kunna skrivas en essä om valörerna i deras spel, om den konstnärliga våldsambethens mäta, om ansiktens överkänsliga, skiftande spel — ja, i öändlighet kunde man finna tacksamma ord för vad de bjöd oss. »Fire unge mennesker» sceniska återgivning är i sitt slag ett lika stort evenemang som »Medea», lika berikande och lika vägtungt. Jag vill inte gå in på de enskilda prestationerna, bara nämna deras namn som gjorde kvällen öförglömlig — åtminstone för mig — Lillemor von Hanno, en konstnärinna, som i sig bär på lika de-

lar Tollie Zellman och Bodil Ipsen, Rönnaug Alten, ett överkänsligt ansikte som pendlade inom samma själens skikt där Die Bernger och Die Thiemiig suveränt höra hemma — Lasse Segelcke, en manlig charmör, maktigt att göra även en löjlig situation artistiskt bärande och värdande till förstälse — och Georg Lökeberg, en ung konstnär, som framfinner tjuga strö och öppen för. Hans spel, denna hänsynlösa blandning av teknik och äkthet, spränger alla begrepp om vad man hittills kunnat vänta sig av en scenisk ungdom.

II.

Vasateatern har ställt Hamlet på tillväxt och låtit Sonja Sjöstrand översätta van Druens Londokomedio om stegogratr på ett berömt advokatkontor. Dialogen flyter ledigt och människorna teckna sig naturligt så när som på den överacterade brådsken vid postdags — i dessa aktavslutande moment har regissören, Gunnar Olsson, förläts till att inbjilla sina sjuetter att vidscenen snurra runt ett tag och fört dem till New York eller Chicago. Recensenterna förklarar sig trots detta inte nöjda med farten, utan önska en ändad snurrigare träk. Var tar de sina speed-pretentioner ifrån? Aterigen har vår antikvare kritikerkollektiv avvilligt sitt ifrån att både giva och mottaga. Det måtte vara helvetiskt att behöva ägöra inför sådana vara, immuna herrar med anteckningsböcker och kriorättande pennor. Hur ska en ung skådespelarrupp kunna tina upp så mycket litterärt dödkött? Det skulle räckta om anmläna sade att pjäsen är övertydlig, men här charme och sedan överginge till spelet. Det är intrycket av vad som presteras vi ska ta med oss hem, inte en litterär översikt.

Ekmanteraten hade absolut heder av sina ungdomar, samspelet var väl avvägt och replikerna kom naturligt. Karin Carlsons tolkning av den lidsta av kontorslickorna, Miss Janus, intog odspubelt den ledande ställningen. Hon har ingen gång varit så ödmjukt bär i någon roll som just i denna — hon levde den

MÖTESPLATSEN. Årets studentämnen

och ämnena för 50 år sedan.

Norrköpingskretsen av Svenska Kvinnors Vänsterförbund tog vid sitt marsmote som utgångspunkt för afteons diskussion doktor Alf Ahbergs artiklar i Dagens Nyheter den 14 och 19 mars. »Den politiska debattens förfall».

Mötet beslöt att, med befrågning om inlagande i tidningen, tillställa D. N. följande skrivelse: Oppet brev till doktor Alf Ahberg. Edra artiklar i D. N., »Den politiska debattens förfall», har på oss gjort ett mycket starkt intryck genom sitt skarpt belysande av den typiska nutidsmänniskans mentalitet och de faror som på grund av densamma i skrämmande grad hota den europeiska kulturen.

Vi tillåta oss här citera Eder sammanfattning: »I det politiska livet är det icke de förnuftsiga, icke de vederhäftiga, icke de mest välgrundade meningarna som ägva med segern. Det är helt enkelt de som propagandas med de bästa resurserna och på det skickligaste, efter publikens allmänna mentalitet bäst avpassade sättet. Världshärskarna i detta mörker är propagandas kommandanter, de stora meningssmakarne...»

Nutidsmänniskan står i ett korsdrag av propagandas, som blåser emot henne ur himmelns sexton grindar; och hon står osäker, ty hon är rotlös och hållningslös. Därför ramlar hon lätt som Jerikos murar — för basunfötar.»

Eder politisk-psychologiska studie har av oss tagits som inledning till en diskussion om de problem den berör. Den är ett väckelserop, för vilket vi känna ett behov att få tacka Eder, ty vi anså att det är dylika ropande röster vården behöver för att åter komma till besinnning om nödvändigheten av ett sådant vaktning »de kulturvärden, under vilka det västerländska livet fört inordnats och som nu äro stadda i upplösning.»

Norrköping i april 1934. Norrköpingkretsen av Svenska Kvinnors Vänsterförbund.

och fyllde varje sekund av sin tillvaro på scenen med ett liv, som spontant steg ut till oss och rakt in i hjärtat på oss. Den mjukhet, som putsade av alla kantigheter vilka annars vidläda fröken Carlsons spel, sprang fram helt oövertänt ur hennes blick och ifrån blicken spred den sig till munnen, vars hårdna linjer pländades ut. Den framställning är mycket mer än ett löfte och man har rätt att vara glad åt den unga skådespelerskan. I en mycket tyngt skisserad roll skänkte Hugo Björne stycket en antaglig bakgrund, hans lugna spelstätt gör publiken trygg, man trives och lyssnar. Fru Berntzen viker inte ifrån sin personlighet uttryckser, vilket är klokt, och en glimt i hennes mörka ögon låter oss då och då ana, att hon lever med i den pjäs hon spelar. »Samtittandet» mellan Karin Carlson och henne fördjupade många situationer och skapade en laddad atmosfär — en scenisk uttryck som de flesta teaterregissörer sällan förstå att utnyttja och det därför blivit filmens lott att instruera våra aktörer i. Hjärdis Pettersson var alledes förtärfilig som den levnadsglada, nöjeslystna och pratsjuka stenograften och i övriga damroller fyllde fruarna Stevens och Björne författarens intentioner. Uno Henning hade en oöhdig advokattymmel på sin lott, direkt öfvertygande var han inte, men hans goda skolning förnekade sig inte. Sture Lagerwall är fortfarande aderton år, något föruxen och i behov av flera nyansar i sitt spel. Han bör ligga mellan till och vilda sitt lilla register — han har större möjligheter än de flesta. Unga Ekman balanserade mellan amatör och professionell — det var självvaldigt men inte utan talang och kommer han att minska farten i stället för att öka den, blir figuren säkerligen troligare. I alla händelser röjde han något personligt i sitt sätt att tala — och kommer han att fortsätta bör han dessutom lära sig den

M an blev — uppriktigt talat — alldeles väldigt glad och synnerligen angenämt överraskad, då man fick se årets studentämnen, vilka — som ju de stora drakarna för en tid sen meddelade — löd:

- 1) Församlingslivet i våra dagars svenska kyrka. 2) Om hjältar och hjältefyrtan i svensk poetik. 3) L. Runebergs »Krysanos», en diktares trosbekännelse. (Texten medföljer.) 4) Är en reform av vår rättsväsende önskvärd? 5) Den nordiska samhällsbyggnaden. 6) Industriforskningens genombrott och verkningar i Sverige. 7) Den politiska och ekonomiska liberalismens framträdande i Europa under 1800-talet. 8) Naturförhållandena i de svenska fjällen. Några karakteristiska drag. 9) De gröna växternas roll i naturens hushållning. 10) Isaac Newtons viktigaste insatser i den naturvetenskapliga forskningen. 11) Med vilken rätt kallas tidsningspressen den tredje stamkatten?

Till jämförelse må meddelas även studentämnen för vårterminen år 1884: 1) Hvarigenom bevisar sig den heliga skrift vara Guds uppenbarade ord? 2) Hvilka vore de främsta orsakerna till konstens och vetenskapens höga blomstring i det forna Grekland? 3) Den preussiska statens uppkomst och utveckling. 4) Dalupproret under Gustaf Wasas regering. 5) De fornoridiska wikagångarna. 6) Om skalden Stagnelius. 7) Wärd på skogstyg och deras inflytande på landskapets karaktär. 8) Ej bättre bildna man bär på vägen än kunnask mycken.

Årets ämnen är utmärkt men svåra. De kräver i stort sett mycken verklig historisk bildning och insikt — i motsats till historieverdningen i skolorna, som i många fall utgörs av ett enda planlöst virvarr: krig, kungars med tiden tillägnade tilltagande fetma, hur många busstrur kungarna hade och hur många barn, temperaturer en viss novembermorgon o. d., som väl dock inte kan ge någon förläring till och översikt över det historiska skedet. Översiktlighet och förmåga att se utvecklingen, samt stor fackkunskap måste nämligen finnas hos de abiturienter, som ger sig på årets ämnen. Till förmågan av perspektivitet seende, mögliga och allmänbildning måste även fogas en viss stilistisk förmåga — det är sannerligen inte små krav, som ställs på abiturienterna för år 1934!

Det är dock helt visst en riktig välgång. Skolöverstyrelsen har slagit in på under de sista åren! Det värsta är att den står i så svår kontrast till undervisningen under hela skoltiden! Den går sammanlaga inte ut på något skapa självtänkande tänkande unga människor med mögenhet och perspektiv! För den gäller det att skapa slätstruktura ämbetsmän åt det lygiga medborgare i den kapitalistiska staten. På en sådan människotyp passar Kellgrens ord: »Försök ej att höja dig över medelmåttans krets. Bliv tåkt, öförtvitet, en man av God ton!» Alltså: goda Skolöverstyrelse, ihågkom Tegnérs ord: »Vägen går framåt, den går ej tillbaka!» och anpassa undervisningen i skolan efter tidens krav!

Gustaf Klackenborg.

konsten efter övliga regler. Ibland faller äppelna lungan långt ifrån äppelträdet. — Regien höl på ihop scenerna. Sven Sald.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. REDAKTION: Telefon 20 48 42. Mottagnings tid 10—12.

EXPIEDITION: Telefon 20 48 42. Kontors tid kl. 10—12 i. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6.—, halvår kr. 3. 25, kvartal kr. 1. 75. Lösningsnummer 15 öre. ANNONSPRIS: I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1934 Zetterland & Thelander Boktryckeri-A-B

Katrineholms-Kuriren

Frisinnat länsorgan.

En av Södermanlands mest spridda tidningar, dominerande i västra länsdelen samt i nordligaste Östergötland och östligaste Närke.

Upplaga över 7,000 ex.

Till Sovjet-Unionen

ökar turistströmmen för varje år. Från den statliga ryska resebyrå Intourist's skandinaviska byrå upplyses att ett flertal resor under hela säsongen organiseras till olika platser inom Sovjet-Unionen. Priserna äro mycket lågt satta för såväl gruppsor som enskilda turister. Bland dessa resor kunna vi nämna: April: 1sta Maj-resa till Leningrad och Moskva. (11 dagar, avresa den 25:te april.) Specialresa för kvinnor till Leningrad och Moskva. (Avresa den 27:de april.) Specialresa till Leningrad till den IV. Anti-Reumatiska kongressen i Moskva. (Avresa den 28:de april.) Under maj månad äger i Moskva en stor konstutställning rum — bildhuggeri, måleri etc. Maj: Resa till musikfestligheterna i Leningrad den 20—30 maj. (Avresa den 18:de maj.) Resa till Leningrad och Moskva. (11 dagar, avresa den 10:de maj.) Juni: Student-resa till Leningrad och Moskva. (Avresa den 15:de juni.) Specialresa till Leningrad och Moskva. (Avresa den 15:de juni.) Resa till de stora industrianläggningarna i Ural. (3 veckor, avresa den 29:de

juni.) Under denna tid avhållas i Moskva idrottsstävningar och en sportparad. Juli: Specialresa för lärare. Specialresa till Leningrad och Moskva. (Avresa den 14:de juli.) Volga-resa. (Omfattar routen Leningrad—Moskva—Gorki och Stalingrad.) Under denna tid avhållas i Moskva sim- och tennisstävlingar. Augusti: Gruppsa till Leningrad, Moskva och vidare till Kaukasien. (Avresa den 1:sta augusti.) Specialresa för läkare till Leningrad, Moskva, Charkov, Krim och Odessa. Resa till Teaterolympiaden i Moskva mellan den 1—10 september. (Avresa den 29:de augusti.) Under augusti månad avhållas rodd-, lättåttle- och motorbilstävlingar. En stor utställning av de olika nationaliteternas hemsöjd och konstnärliga släster. September: Resa för ingenjörer till Leningrad, Moskva, Charkov, Dnjeprprojes (f. d. Dnjeprostroj), Kiev och andra stora industrier. Oktober: En 5-dagars-resa till Leningrad och Moskva. November: Resa till Leningrad och Moskva i samband med November-högtidigheterna. December: En vintersportresa till Leningrad och Moskva. (Avresa den 22:dra december.) Specialresa för lärare. (Avresa den 27:de december.)